

ÎNSEMĂRI CONTRADICTORII

CINE NU ARE BĂTRÎNI...

Henry Fonda, la 76 de ani, după o lungă și strălucită carieră artistică, este distins **prima oară** cu premiul Oscar, pentru interpretarea principalului rol masculin din filmul **On golden pond**. (Pe heleșteul aurit)

Departe de a fi fost un premiu de circumstanță sau onorific «pentru întreaga activitate», — așa cum se obișnuiește uneori, înalta distincție atestă izbînda artistică a unui actor în plină putere de creație. Știrea ar putea trece neobservată, în fond nimic mai firesc decît ca un mare actor unanim apreciat să primească în sfîrșit, la capătul unui drum artistic prestigios, consfințirea oficială a talentului său, și totuși, faptul nu este lipsit de semnificație.

Cariera unui artist, a unui artist în adevăratul înțeles al cuvîntului, nu are cum să se încheie, decît arbitrar, odată cu vîrsta pensionării. Cine poate ști dacă înfîlnirea cu rolul ce încununază o întreagă carieră nu se produce abia la 76 de ani?

Nenumărate exemple de longevitate artistică, de la Lucia Sturdza Bulandra la Elvira Popescu, de la Bernhard Minetti — ajuns la vîrsta senectuții un idol al tinereții german — la Jean Gabin sau Bălățeanu, actori a căror forță de expresie a crescut odată cu înaintarea în vîrstă, confirmă, dacă mai era nevoie de aceasta, nu numai vitalitatea inepuizabilă ci și capacitatea creatoare crescîndă a unor «bătrîni», străluciți și strălucitori.

Dar se impune nu numai folosirea lor în spectacole pe măsura capacității ca și necesitatea de a participa activ la viața de zi cu zi a teatrului, întru luminarea, echilibrarea și chiar revitalizarea acestuia.

Experiența lor de viață și de scenă poate contribui în mod decisiv la soluționarea unor probleme dificile și la menținerea unei stachete artistice din ce în ce mai ridicată. Ieșită la pensie «fosta» actriță și codirectoare a Teatrului «Bulandra», profesoara Beate Fredanov, trece uneori, atunci cînd e solicitată, pe la repetiții. Prezența ei calmă, caldă și sigură, de un desăvîrșit profesionalism, izbutește să redea încrederea celor aflați în impas, să rezolve inevitabilele momente de criză.

Din păcate, se manifestă uneori lipsa respectului elementar față de «foștii» maeștri, considerați învechiți, dar a ignora și nega rădăcinile, solul, tulpina, încrengăturile la capătul cărora te afli înseamnă a te nega pe tine însuși.

Un articol publicat de ziarul «România

liberă» din 10 aprilie 1978 semna la acest «fenomen» reprobabil ale cărui simptome se manifestă îndeosebi în artă: «În Țara Românească, de cînd știm, respectul față de bătrîni a fost aproape un mîit. În proverbe, în folclor, în romane, în poeme, falcicii bătrîni au fost cîntați de către popor, de către poeți. Ei sînt stîlpul de înțelepciune, carătidele neamului. Un bătrîn este o universitate. De bătrîni se simte nevoia în toate domeniile».

Constatînd cu tristețe că «nu prea mai avem bătrîni pe scenă și în cinematografie», articolul se intitula: «Cine n-are bătrîni să-i cumpere».

Din fericire nu e nevoie să-i cumpărăm. Căci, împătimiti de profesie și de scîndura scenei, cei care au călcat o dată pe ea și-au vîndut pentru totdeauna sufletul «diavolului».

Modalitățile de a nu-i scoate în afara vieții teatrale, odată cu albierea timpurilor, pe marii maeștri care au slujit cu har și devotament scena românească sînt nenumărate.

În primul rînd se cuvine să nu-i uităm. Nu numai consemnîndu-le prematur numele în cărți sau studii de istoria teatrului, ci folosindu-i și folosindu-ne de talentul și experiența lor, spre bucuria lor și a noastră.

Căci dacă, pentru un om al muncii, retragerea din activitate, după o anumită vîrstă, reprezintă, în genere, intrarea într-o perioadă de viață mai calmă, pentru un mare artist, părăsirea uneltor sale înseamnă mai mult decît moartea.

«În anul acesta cînd totul credeam că se va termina cu bine, în ultima zi a lunii ianuarie, la teatru, într-o ședință C.O.M. s-a pus la vot dacă să-l iesu nu

la pensie. N-am avut puterea să rămîn să aflu rezultatul. Ulterior am aflat că s-a votat în unanimitate ieșirea mea la pensie... Desigur, mi s-a spus că voi mai fi chemată să joc. Dar, din clipa aceea n-am mai călcat pe la teatru. Dacă aș fi putut să fiu de dimineață și pînă seara numai pe scîndura scenei... Pentru mine, a nu fi pe scenă e egal cu a nu fi». (Dintr-un interviu realizat de George Arion cu Silvia Ghelean, «Flacăra» — 9 martie 1984).

O altă modalitate ar fi aceea de a nu ne lipsi de prezența, părerea sau sfatul unor mari maeștri, și chiar dacă uneori ei ne reproșează că nu prea înțeleg ce spunem, e mai bine să încercăm a ne desclêșta maxilarele înclieate de obsesia rostirii «firești», decît să dăm vina pe surzenia lor.

Montînd D-ale Carnavalului la Leninigrad, am fost surprins observînd, în dimineața vizionării spectacolului, că sala se umple cu o serie de domni și doamne în vîrstă, veniți cu mult mai devreme față de ora ce fusese stabilită, și care se grăbeau să intre pentru a ocupa din timp primele rînduri. Toți erau binevoitori și plini de curiozitate. La ora 11, marea sală a Teatrului «Komissarjevskaika» era ticsită. Neînțelegînd de ce este necesară o comisie de vizionare atît de numeroasă, l-am întrebat pe secretarul literar, Victor Novikov, cine sînt și ce caută aici aceste distinse persoane. Mi-a răspuns:

«Sînt foști actori și actrițe ai teatrului nostru și ai celorlalte teatre leningrădene, pe care îi invităm întotdeauna la vizionări. Ei nu sînt, obligatoriu, niște «monștri sacri», dar un elementer respect față de o viață închinată scenei ne obligă să le acordăm în continuare prețuirea pe care o merită».

VALERIU MOISESCU
15 Septembrie 1984.

Nota redacției. Datat 1984, articolul recenzorului Valeriu Moisescu nu și-a pierdut nicidecum actualitatea, sperăm ca el să sensibilizeze pe cei de care depinde corectă înțelegere a problemei, constituind un argument în plus în favoarea unei coerențe politice a valorilor artistice, indiferent de «contingentul» căruia îi apar-

țin, și de care orice teatru are nevoie pentru a-și constitui «sfera de radiație». Ceea ce, evident, nu înseamnă că vîrsta în sine ori vechimea pe scîndurile scenei ar reprezenta o calitate de care să se prevaleze mediocritatea, la fel de împovărătoare pentru artă și în ipostaza juvenilă, și în cea nimbată de falsul epolet al virstei.

